WYŻSZA SZKOŁA PEDAGOGICZNA IM. T. KOTARBIŃSKIEGO

DYDAKTYKA LITERATURY XIV ZIELONA GÓRA 1994

Mariola Furtak

WARTOŚCI CHRZEŚCIJAŃSKIE W KSZTAŁCENIU LITERACKIM I JĘZYKOWYM
(sprawozdanie z sympozjum naukowego)

Zakład Dydaktyki Literatury i Języka Polskiego Instytutu Filologii Polskiej Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Tadeusza Kotarbińskiego w Zielonej Górze zorganizował w dniach 18–19 listopada 1992 roku krajową konferencję naukową poświęconą wartościom chrześcijańskim w edukacji polonistycznej. W konferencji, poza dydaktykami literatury i języka polskiego, uczestniczyli licznie przedstawiciele innych dyscyplin naukowych: teolodzy, pedagodzy, literaturoznawcy, filozofowie a także poloniści szkół zielonogórskich i młodzież akademicka. Tak szerokie audytorim świadczy o interdyscyplinarnym, wielowarstwowym charakterze problemu, który należy rozpatrywać integralnie z punktu widzenia różnych dyscyplin nauki. Zamysł zorganizowania konferencji miał motywację zarówno teoretyczną jak i praktyczną.

Dziś przed edukacją narodową, w tym też i przed polonistyczną, stwierdził we wprowadzeniu do obrad konferencji, jej kierownik naukowy – prof. dr hab. Marian Sinica, stawia się nowe wymagania. Najważniejsze z nich, kontynuował mówca, sprowadzają się do wspomagania i ukierunkowania rozwoju człowieka jako osoby funkcjonującej w odniesieniu do wybranego przez siebie systemu wartości i zdolnej do życia w ramach różnego typu wspólnot (rodzinie, grupy rówieśniczej, społeczeństwa). W kształceniu ogólnym, podkreślił referent, chodzi o rozwój człowieczeństwa, ale nie tylko o rozwój zredukowany do sprawności intelektualnej człowieka. Chodzi o całą jego sferę etyczno–moralną, o kształtowanie uniwersalnych ogólnoludzkich wartości, które to z kolei są najpełniej wyrażone i skoncentrowane w doktrynie chrzecijańskiej. Stąd też system w przekonaniu organizatorów, może służyć do konstrukcji współczesnych celów edukacyjnych, w tym też i polonistycznych, jako że owe wartości tkwią immanentnie w tekstach literackich i języku. Uwzględnianie w aktualnych programach nauczania tekstów religijnych lub inspirowanych Biblią przysparza nauczycielom wiele trudności zarówno merytorycznych jak i metodycznych. Utwory religijne, problematyka sakralna w ogóle, są silnie zmetaforyzowane, nasycone analogią, antytezą, paradoksem, metaforą, alegorią, symbolem. Ich analiza, interpretacja i wartościowanie wymaga nie tylko pogłębionej kompetencji literaturoznawczej, lecz także teologicznej, znajomości szerokiego kontekstu interpretacyjnego dzieła: historyczno–filozoficznego, kulturalnego i biblijnego. Takiej rozległej wiedzy dzisiejszy polonista nie posiada. Musimy mu przyjść z pomocą – podkreślił cytowany tu

referent. Na przeciw tym postulatom wyszła omawiana tu konferencja, której zasadniczym celem było uświadomienie ważności wartości chrześcijańskich w dydaktyce literatury i języka polskiego, umożliwienie ich nazywania, odkrywania i przybliżania uczniom. Z przeglądu tytułów referatów, jakie zostały wygłoszone na sympozjum wynika, że postawione przez organizatorów zadania były realizowane.

W trakcie dwudniowych obrad, odbywających się w dwóch sekcjach: literackiej i językowej wygłoszono referaty, które można by zgrupować w dwa podstawowe bloki tematyczne.

Pierwszy dotyczył zagadnień ogólnych związanych z wartościami chrześcijańskimi i ich szerokim kontekstem społeczno-filozoficznym i pedagogiczno kulturowym, a także kwestii metodologicznych dotyczących problematyki wartości w dydaktyce. Ten nurt konferencji był prezentowany w wystąpieniach: ks. prof. dr. hab. Stanisława Wielgusa z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (*Filozoficzne rozumienie chrześcijańskich wartości*), prof. dr. hab. Janusza Gniteckiego z Uniwersytetu Poznańskiego (*Wartości chrześcijańskie nadające sens ludzkiemu życiu w perspektywie edukacji literackiej i językowej*), prof. dr. hab. Wojciecha Pasterniaka z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze (*Transcendentalia w edukacji literackiej*), dr. Krzysztofa Obremskiego z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (*Humanizm i transcendencja*), mgr Kordiana Bakuły z Uniwersytetu Wrocławskiego (*Wartości i wartościowanie*), mgr Bogdana Trochy z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze (*Poetyka odbioru Sacrum*).

Drugi z kolei blok tematyczny referatów skupiony był wokół problematyki szczegółowej odnoszącej się do wartości chrześcijańskich tkwiących w materiale nauczania z zakresu literatury i języka. Zagadnienie to było eksponowane w referatach: prof. dr. hab. Mieczysława Inglota z Uniwersytetu Wrocławskiego (*Chrześcijańskie uniwersum Cypriana Norwida*), dr Danuty Wierzchołowskiej z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze (*Motywy chrześcijańskiego miłosierdzia w „Lalce" B. Prusa*), dr Urszuli Żydek-Bednarczyk z Uniwersytetu Śląskiego z Katowic (*O funkcjach formuł religijnych w tekstach literackich w szkole średniej*), dr. Janusza Rećki z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze (*Sacrum w literaturze polskiego baroku*), mgr Przemysława Perza (*Poddać się obrzędowi wtajemniczenia – o funkcjonowaniu wartości chrześcijańskich w kształceniu literackim na przykładzie twórczości Czesława Miłosza*), mgr Tomasza Wolnika z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy (*Wartości chrześcijańskie – wartości wyznawane nieliterackie*), dr Reginy Pawłowskiej z Uniwersytetu Gdańskiego (*Realizacja zasady – nie sądźcie, abyście nie byli sądzeni – na lekcjach języka polskiego*), dr. Franciszka Pilarczyka z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Zielonej Górze (*Teksty religijnew elementarzach XIX i XX wieku*), dr. Bogdana Zelera z Uniwersytetu Śląskiegow Katowicach (*Biblijne gatunki w kształceniu literackim w szkole średniej*), mgr Agnieszki Czupryńskiej z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy (*Wartości chrześcijańskie czy katolickie w interpretowanym dziele literackim*), mgr Ewy Letachowicz z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu (*Kulturowe i chrześcijańskie wartości w poetyckich wypowiedziach Stanisława Grochowiaka i Zbigniewa Herberta*).

Wartościami chrześcijańskimi w edukacji językowej zajęli się w swoich referatach: prof. dr hab. Edward Polański, mgr Danuta Krzyżyk z Uniwersytetu z Śląskiego w Ka-

towicach (*Teksty religijne w kształceniu językowym*), prof. dr hab. Franciszek Nowak z Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy (*Suplement do wartości chrześcijańskich w kształceniu językowym*), dr hab. Maria Dudzik z Uniwersytetu Wrocławskiego (*Człowiek i świat wartości w badaniach eksperymentalnych nad nauczaniem języka polskiego*).

Nie sposób w krótkiej informacji oddać w pełni treść całej konferencji – referatów i dyskusji, była ona bogata i wielowątkowa. Podsumowując trzeba podkreślić, że organizatorom udało sie osiągnąć swój cel. Dostarczyli rzeczowego materiału do refleksji nad funkcjonowaniem wartości chrześcijańskich w szeroko rozumianej edukacji polonistycznej. Stworzyli ponadto atmosferę wzajemnego zaufania i szacunku często dla odmiennych racji i poglądów. We wszystkich niemal wystąpieniach, zarówno referatowych, jak i w dyskusji, zauważyć można było ostrożność i umiar wobec tak trudnego i delikatnego tematu, jakim jest aksjologia chrześcijańska. Przyświecała świadomość, że każdy nauczyciel–polonista nie może w swej pracy dydaktycznej uciec od obowiązku kształcenia umiejętności odczytywania znaków i symboliki religijnej, którymi są nasycone utwory literackie, język i cała nasza kultura narodowa. Natomiast z poczuciem zdrowego rozsądku i taktu pedagogicznego eksponować zawarte w materiale dydaktycznym wartości chrześcijańskie i zważać, by nie stały się one priorytetem w całokształcie pracy nauczyciela nad tekstem literackim i nie były swojego rodzaju manifestem narzucającym określony światopogląd osobom (nauczycielom i uczniom) o odmiennej postawie.

Organizatorzy zapowiedzieli wydanie materiałów konferencyjnych w formie książkowej.